รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

เสนอ

สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

โดย

คณะพัฒนาสังคม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร
การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัด
ความมั่นคงของมนุษย์

1. ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. 2545 กำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรม และความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสถาบันครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

ในการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาและประเมินมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ 2) เพื่อจัดทำและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

สำหรับกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งในเบื้องต้นได้ยึดตามขอบข่ายของ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบไว้ 7 ด้าน ได้แก่ “ด้านเศรษฐกิจ ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านบุคคล ด้านชุมชนและ ด้านการเมือง” และเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและบริบทของสังคมไทย จึงให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นอีก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ “ด้านการศึกษา การศาสนาและความเชื่อ ด้านครอบครัวและ ด้านที่อยู่อาศัย” รวมเป็น 11 องค์ประกอบทั้งนี้โดยพิจารณาแต่ละด้านจาก 3 ประเด็น คือ ความอิสระจากความต้องการ โอกาสที่เท่าเทียมกันและความปลอดพ้นจากความกลัว กับ 2 มิติ คือ มิติจากปัจจัยภายนอกตัวมนุษย์และมิติจากปัจจัยในตัวของมนุษย์เองด้วย 2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัด ได้ใช้วิธีการกำหนดประเด็นหลักแล้วนำประเด็นหลักดังกล่าว มาระดมความคิดเห็นโดยจัดเวทีระดมความเห็นในระดมจังหวัด 8 ครั้ง และระดับภูมิภาค 4 ครั้ง และเวทีใหญ่ส่วนกลางอีก 1 ครั้ง รวมแล้วมีผู้ให้ข้อมูลประมาณ 500 คน ตลอดจนใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากประชาชนโดยกระจายไปทั่วประเทศ อีก 1,521 ราย และ 3) นโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนของกระทรวงในการศึกษานี้ได้ใช้ทิศทางการบริหารของกระทรวงเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดด้วย

2.ข้อเสนอตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

ผลของกระบวนการศึกษามีข้อเสนอตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มีทั้งหมด 11 องค์ประกอบ 70 ตัวชี้วัด สำหรับค่ามาตรฐานในแต่ละตัวชี้วัด คณะผู้ศึกษาได้เลือกใช้สถิติระดับพื้นฐานคือ "อัตรา" เนื่องจากเป็นสถิติที่มีความคุ้นเคยกันดี และมีความง่ายต่อการคำนวณ โดยค่ามาตรฐานดังกล่าวได้ยึดหลักวัตถุวิสัยที่สามารถประจักษ์ได้ชัด ในเบื้องต้นได้ใช้สถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคมไทยเป็นตัวกำหนด ควบคู่กับการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ (Projection) โดยเน้นเฉพาะด้านที่เป็นลบหรือภัยคุกคาม เนื่องจากมีผลโดยตรงต่อการทำให้ชีวิตมนุษย์ขาดความมั่นคง และค่ามาตรฐานที่กำหนดขึ้นนั้นเป็น ค่ามาตรฐานขั้นสูงของความรุนแรง กล่าวคือไม่ควรมีปัญหาในแต่ละด้านเกินมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.1 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ (Human Security in Health Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์มีสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) และจิตวิญญาณ (Spiritual) โดยพิจารณาจากการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ทั้งด้านป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ มี 10 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
1. อัตราผู้ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ	ร้อยละ 5
2.อัตราผู้ขาดการฝึกจิตใจให้สะอาดผ่องแผ้วเป็นนิจ	ร้อยละ20
3. อัตราผู้ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคที่ป้องกันได้	ร้อยละ 5
4. อัตราผู้ติดเชื้อเอดส์ (HIV) และโรคติดต่อร้ายแรง	3 / หมื่น
5. อัตราผู้ป่วยที่ไม่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาลที่มีมาตรฐานภายใน 40 นาที	ร้อยละ 5
6. อัตราผู้ไม่สามารถเข้าถึงระบบประกันสุขภาพ	ร้อยละ 5
7. อัตราผู้สูบบุหรี่	ชายร้อยละ 20 หญิงร้อยละ3
8. อัตราผู้ติดสุราเรื้อรัง	ชายร้อยละ3 หญิงร้อยละ 1
9. อัตราผู้ติดสารเสพติด	ชายร้อยละ 2 หญิงร้อยละ 1
10. อัตราผู้พยายามฆ่าตัวตาย	5 / แสน

2.2 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร (Human Security in Food Aspect) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องบริโภคเพื่อการดำรงชีวิต อย่างเพียงพอ เหมาะสม มีประโยชน์ และปราศจากโทษ มี 4 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
11. อัตราผู้มีอาหารกินไม่ครบมื้อ	ร้อยละ 1
12. อัตราผู้มีภาวะทุพโภชนาการ	ร้อยละ 15
13. อัตราผู้กินเนื้อสัตว์ที่ไม่ปรุงสุกด้วยความร้อน	ร้อยละ 10
14. อัตราผู้บริโภคเครื่องดื่มชูกำลังเป็นประจำ	ร้อยละ 5

2.3 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา (Human Security in Education Aspect) หมายถึง การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาพื้นฐานของรัฐในทุกรูปแบบ (ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย) โดยครอบคลุมองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์จำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย โดยปราศจากการครอบงำ มี 6 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
15. อัตราคนไทยที่อ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้	ร้อยละ 1
16. อัตราคนไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้	5 / พัน
17. อัตราผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีมาตรฐาน	5 / หมื่น
18. อัตราผู้ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ร้อยละ 10
19. อัตราคนไทยที่ขาดความรู้พื้นฐานภูมิปัญญาไทย	ร้อยละ 5
20. อัตรานักเรียน / นักศึกษา ที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากครู / อาจารย์	1 / แสน

2.4 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ (Human Security in Religion and Belief Aspect) หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยมีหลักธรรม คำสอน ที่มนุษย์ยึดถือ ศรัทธา

และปฏิบัติตาม ทั้งด้านกฎเกณฑ์และด้านพิธีกรรม โดยปราศจากการครอบงำ มี 4 ตัวชี้วัดสำคัญดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
21. อัตราผู้ถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อหลักคำสอนทางศาสนา หรือลัทธิความเชื่อที่ผิดเพี้ยน	2 / หมื่น
22. อัตราผู้ติดอบายมุข	ร้อยละ 7
23. อัตราผู้ประพฤติผิดคำสอนข้อห้ามทางศาสนาที่ร้ายแรง	
พระและนักบวช	1 / ล้าน
ประชาชนทั่วไป	3 / หมื่น
24. อัตราผู้บริโภคสื่อลามก	1 / แสน

2.5 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย (Human Security in Housing Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวในอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง ที่มีความมั่นคง และ ปลอดจากการไล่รื้อ ไล่ออก หรือการเวนคืนที่ไม่เหมาะสม มี 7 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
25. อัตราผู้มีที่อยู่อาศัยในสภาพผุพัง	ร้อยละ 5
26. อัตราผู้ที่ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยจากอัคคีภัย	7 / แสน
27. อัตราผู้ใหญ่ที่ไม่มีห้องส่วนตัวในที่อยู่อาศัย	5 / พัน
28. อัตราผู้ถูกไล่รื้อ หรือถูกบังคับย้ายออกจากที่อยู่อาศัย	5 / หมื่น
29. อัตราครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปา	1 / พัน
30. อัตราครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้า	ร้อยละ 10
31. อัตราครัวเรือนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออุบัติภัยจากวัตถุอันตรายหรือสารพิษ	ร้อยละ 5

2.6 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม (Human Security in Environment Aspect) หมายถึง สภาพของความสัมพันธ์ ที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่แวดล้อม และเป็นผลต่อการ

ดำรงชีวิต ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และธรรมชาติส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้ ธรรมชาติที่แวดล้อมดังกล่าวต้องปลอดจากสิ่งปนเปื้อน และปลอดจากการถูกทำลาย มี 3 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
32.อัตราผู้ป่วยจากมลพิษทางอากาศ	2 / พัน
33.อัตราผู้ป่วยที่ใช้แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีสารพิษปนเปื้อน	2 / พัน
34.อัตราผู้ได้รับอันตรายจากจากสารเคมีทางการเกษตร	5 / พัน

2.7 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านบุคคล (Human Security in Personal Aspect) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยจากความรุนแรงทางกายภาพ และภัยคุกคามจากปัจจัยทั้งปวงที่มีต่อบุคคล ได้แก่ การประทุษร้าย อาชญากรรม การทำงาน อุบัติเหตุ และภัยคุกคามต่อตนเอง เช่น การทำร้ายเด็ก การข่มขืน การทรมานร่างกาย การใช้สารเสพติด และการฆ่าตัวตาย (ภัยคุกคามต่อตนเอง) เป็นต้น มี 11 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
35. อัตราผู้ทุพลภาพและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน	5 / หมื่น
36. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าเด็ก	2 / แสน
37. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าประเวณี	2 / แสน
38. อัตราผู้ถูกข่มขืน	3 / แสน
39. อัตราคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าแรงงาน	5 / หมื่น
40. อัตราผู้ถูกประทุษร้ายขั้นรุนแรง	5 / หมื่น
41. อัตราผู้ที่ถูกฆาตกรรม	1 / แสน
42. อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติภัยและภัยธรรมชาติ	5 / ล้าน
43. อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุการจราจร	2 / หมื่น
44. อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายจากการกระทำของรัฐ (เจ้าหน้าที่)	2 / ล้าน
45. อัตราผู้เสียชีวิตหรือหายสาปสูญจากการก่อการร้าย หรือสืบราชการลับของต่างชาติ	2 / ล้าน

2.8 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว (Human Security in Family Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์มีสิทธิและความชอบธรรมตามกฎหมายของบุคคลในการตัดสินใจเลือกคู่ และเลือกมีทายาทด้วยความพึงพอใจร่วมกัน ทั้งนี้ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่อันเหมาะสมที่พึงปฏิบัติต่อกัน โดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการครองคู่ ในกรณีที่มีปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งกัน ย่อมมีสิทธิรับคำปรึกษา แนะนำ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เชี่ยวชาญเฉพาะ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในครอบครัว ในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม และการปลอดจากการคุกคาม ครอบงำจากสมาชิกในครอบครัว มี 12 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว

ตัวชี้วัด	**มาตรฐาน(ไม่เกิน)**
46. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานก่อนบรรลุนิติภาวะ	1 / หมื่น
47. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานโดยไม่มีอาชีพหรือรายได้พอเพียงต่อการมีครอบครัว	5 / หมื่น
48. อัตราคู่สมรสที่ไม่มีการตรวจเลือด	5 / หมื่น
49. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานโดยไม่จดทะเบียนสมรส	ร้อยละ 20
50. อัตราทารกที่ถูกทอดทิ้ง	1 / แสน
51. อัตราเด็กที่ถูกทอดทิ้ง	6 / หมื่น
52. อัตราผู้พิการที่ถูกทอดทิ้ง	5 / หมื่น
53. อัตราผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง	7 / แสน
54. อัตราเด็กที่ทำผิดกฎหมาย	3 / แสน
55. อัตราผู้ถูกกระทำรุนแรงโดยสมาชิกในครอบครัว	5 / แสน
56. อัตราผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว	2 / แสน
57. อัตราการหย่าร้าง	5 / พัน

2.9 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน (Human Security in Community Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในกลุ่มคนแห่งหนึ่งแห่งใด ซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กันในช่วงระยะเวลาที่ต่อเนื่อง โดยการดำรงอยู่นั้นสามารถคงความเป็นอัตตลักษณ์ของตน มีสิทธิ โอกาส และศักดิ์ศรี ตลอดจนปลอดจากภาวะคุกคามและครอบงำจากสมาชิกชุมชน กรณีมีความขัดแย้งใช้การแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มี 3 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
58. อัตราผู้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมหลักของชุมชน	5 / พัน
59. อัตราผู้ประสบอันตรายจากความขัดแย้งหรือแบ่งฝักฝ่ายของชุมชน	3 / หมื่น
60. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อวัฒนธรรมต่างถิ่นที่เป็นพิษภัย	ร้อยละ 1

2.10 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ (Human Security in Economic Aspect) หมายถึง สภาพการใช้ชีวิตของมนุษย์ในกิจกรรมด้านการผลิต การบริโภค การจำแนกแจกจ่าย การออมและการลงทุนที่ต้องสามารถเข้าถึงความต้องการ และโอกาสที่เท่าเทียมกัน มี 5 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
61. อัตราเกษตรกรที่ไม่มีปัจจัยการผลิต	ร้อยละ 10
62. อัตราผู้ขาดความมั่นคงในรายได้	ร้อยละ 5
63. ร้อยละของคนว่างงาน	ร้อยละ 4
64. อัตราครัวเรือนที่มีหนี้สินเกินขีดความสามารถชำระคืน	ร้อยละ 5
65. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	5 / หมื่น

2.11 ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมืองและการปกครอง หมายถึง (Politic and Administration Security) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตในสังคมโดยมีสิทธิ โอกาส และ

ศักดิ์ศรีในการเข้าถึงอำนาจ การตัดสินใจ และการรับผลประโยชน์สาธารณะ โดยปลอดจากการคุกคาม ครอบงำจากผู้มีอำนาจและอิทธิพลอื่น ๆ มี 5 ตัวชี้วัดสำคัญ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ตัวชี้วัดและมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง

ตัวชี้วัด	มาตรฐาน(ไม่เกิน)
66. อัตราผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ 30
67. อัตราผู้ประท้วงหรือแสดงออกทางการเมือง	3 / หมื่น
68. อัตราผู้อยู่ในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึก	ร้อยละ 4
69. อัตราผู้เสียชีวิตจากการปราบจราจล	1 / สิบล้าน
70. จำนวนเงินต่อหัวประชากรที่สูญเสียเนื่องจากการคอร์รัปชัน	1,000 บาทต่อคน

3.ข้อเสนอแนะ

3.1 แนวทางการใช้ประโยชน์จากมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถนำการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ไปประยุกต์และใช้ประโยชน์ ได้ทั้งระดับเวทีโลกและการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารงานยุคใหม่ของระบบราชการ ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะลูกค้า (Customer Oriented) กล่าวคือ ต้องมุ่งเน้นคุณภาพในการให้บริการด้านต่าง ๆ ที่จะส่งมอบหรือให้บริการโดยคำนึงถึงความพอใจเป็นสำคัญ การสร้างคุณภาพในการให้บริการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรต้องพิจารณา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในภาพรวม เช่น โครงสร้างการดำเนินงาน การจัดระบบงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงการมุ่งเน้นผลลัพธ์ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นในการนำมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรมีการดำเนินการต่อไปนี้

3.1.1 การสร้างภาพลักษณ์ประเทศไทยในเวทีโลก

การนำเสนอมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยเป็นกลุ่มประเทศแรกของโลกได้จัดทำขึ้น ดังนั้นจึงควรนำเสนอชุดมาตรฐานและตัวชี้วัดดังกล่าว สู่เวทีวิชาการระดับสากล เพื่อให้เกิดกระแสการถกเถียงเชิงวิชาการ และการสร้างและปรับประยุกต์ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศอื่น และในเวทีเจรจาระหว่างประเทศโดยกระทรวงการพัฒนาสังคม ควรเป็นเจ้าภาพในการผลักดันให้รัฐบาลไทยผ่านทางกระทรวงการต่างประเทศควรเป็นผู้นำในการผลักดันให้ประเทศอื่น ให้มีการศึกษาความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อลดภาวะคุกคามความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศนั้น ๆ

3.1.2 การใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและประสานงานระหว่างกระทรวง

การนำตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ มาเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้สามารถทราบข้อมูล ข้อเท็จจริงในแต่ละพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดโครงการ การเลือกพื้นที่ ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา ความรุนแรง และ วิธีการดำเนินการที่เหมาะสม สำหรับประเด็นตัวชี้วัด ความมั่นคงของมนุษย์ ที่อยู่นอกเหนือขอบเขต อำนาจหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณากลไกการประสานงานระหว่างกระทรวงเพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่ตรงกัน การใช้ข้อมูลร่วมกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของงาน อีกทั้งข้อมูลเชิงสถิติดังกล่าวของแต่ละกระทรวงได้ตรงกัน ตามลักษณะของการบูรณาการระหว่างกระทรวง

3.1.3 การใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและจัดการระบบข้อมูล

ในปีงบประมาณถัดไป ควรมีการสำรวจสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ในทุกพื้นที่จำแนกเป็นรายจังหวัด ตามเขตการรับผิดชอบของ สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เมื่อสำรวจข้อมูลได้ระดับหนึ่ง จึงควรนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดและจัดสรรงบประมาณ ตามความรุนแรงของปัญหา และ ตามกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการกำหนดความเร่งด่วนและการจัดลำดับความสำคัญให้หน่วยงานภายในของกระทรวง เช่น การจัดแบ่งและมอบหมายงาน การจัดระบบงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

3.1.4 การใช้ประโยชน์ด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์การปฏิบัติงาน

การบริหารราชการแบบเดิม ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเน้นกฎระเบียบ การดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ เป็นผลให้เป้าหมายหลักของระบบราชการที่มุ่งปฏิบัติงานเพื่อสนอง ความต้องการของประชาชนเบี่ยงเบนไป จึงเป็นที่มาของแนวคิดการบริหารงานแบบมุ่งผลลัพธ์ในการดำเนินงาน (Result-based) ดังนั้นการจัดทำดัชนี และตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์จึงสามารถปรับมาเป็นกลไกการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-based Management) อาทิเช่น 1) การใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์เพื่อประเมินพันธกิจด้านการพัฒนาหลักประกันความมั่นคง 2) เพื่อประเมินการใช้งบประมาณต่อหน่วยของกิจกรรม 3) การใช้ในการพิจารณาความดีความชอบประจำปี

3.2 ข้อเสนอด้านการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

การสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดในรายงานฉบับนี้ เป็นการจัดทำเพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต้น ซึ่งมีองค์ประกอบ ดัชนี และตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum) และขั้นเทียบชั้น (Bench mark) ในการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดมีประเด็นที่ดำเนินการ 6 ประการดังนี้

3.2.1 การปรับปรุงระดับมาตรฐานของแต่ละตัวชี้วัด ทั้งมาตรฐานขั้นต่ำและมาตรฐานเทียบชั้น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมและเป้าหมายที่ควรจะเป็น ทั้งนี้โดยการนำผลการศึกษาวิจัย และข้อสรุปความเห็น ตลอดจนมาตรฐานเทียบเคียงของหน่วยงานและสถาบันอื่น ที่ได้จัดทำไว้มาพิจารณาเทียบเคียงเป็นระยะ ๆ ทุก ๆ ช่วงเวลา 3-5 ปี โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศและเหตุการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

3.2.2 ปรับปรุงตัวชี้วัด ดัชนีและองค์ประกอบซึ่งจะต้องทำพร้อมกันไป โดยนำผลจากการศึกษาวิจัย ตลอดจนผลจากการปรับปรุงมาตรฐานในข้อที่ 1) มาพิจารณาประกอบแนวทางการปรับปรุงตัวชี้วัด ทำโดยพิจารณาถึงความชัดเจนแม่นตรงของตัวชี้วัดแต่ละตัว ประกอบกับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดในกลุ่มดัชนี และระหว่างดัชนีในแต่ละองค์ประกอบ ดังนั้นจึงอาจทำให้จำนวนองค์ประกอบ ดัชนี และตัวชี้วัดเปลี่ยนแปลงไปด้วย การพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดที่ดี ควรทำให้จำนวนตัวชี้วัดมีไม่มากนัก แต่เป็นตัวชี้วัดที่สามารถวัดในประเด็นที่สำคัญ ครอบคลุม และสะท้อนสิ่งที่วัดได้

3.2.3 การพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัด ควรพิจารณาความสะดวก คุ้มค่าในทางปฏิบัติด้วย กล่าวคือ ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ปฏิบัติควรสามารถจัดเก็บข้อมูลได้โดยสะดวกและมีค่าใช้จ่ายน้อย หรือผู้รับผลการปฏิบัติก็สามารถให้ข้อมูลและประเมินผลได้ด้วยการพัฒนาตัวชี้วัด จึงควรพัฒนาเครื่องมือการบันทึกข้อมูล และการประเมินผลพร้อมกันไปด้วย

3.2.4 การพัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจ สามารถใช้และให้ข้อ เสนอแนะในการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดได้ด้วย

3.2.5 ควรใช้การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และพัฒนามาตรฐานและตัวชี้ วัดความมั่นคงของมนุษย์ โดยผ่านองค์กรในรูปคณะกรมการ หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งจะทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

6) ควรมีการจัดสัมมนาเพื่อปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์เป็นระยะ ๆ โดยในช่วงแรกอาจจะจัดสัมมนาหลังจากนำไปใช้ในช่วง 1-2 ปี หลังจากนั้นจึงควรปรับปรุงทุกช่วง 3-5 ปี ตามสถานการณ์ และช่วงเวลาของแผนระดับชาติ หรือแผนกระทรวง